

A szocialista realizmus a jövőbe, az életbe törő diadalmas embert énekel. Ime, a korszerű szovjetirodalom. Csak úgy sugárzik a harc, az építés, a munka iránti lelkesedéstől; a derülátó humanizmus tisztaságától.

Nincsen kizárólag irodalmi probléma, a dolgok összefüggnek — állapítottuk meg a bevezetőben. Tanulmányában Velibor Gligorics is eljut e megállapításhoz. A két irodalmi tábor között folyik a harc és e harcnak még nincsen vége. És e küzdelemben — mondja Gligorics —, **az imperialisták és a Szovjet Szövetség által vezetett demokratikus tábor közötti küzdelemben senki sem lehet semleges.** Az író sem. **»A korszerű író előtt nagy, történelmi feladat áll: az, hogy a forradalmi események élén járjon.«**

Egy másik tanulmányban, amelyet Minderovics Csedomir írt, megállapítja a »Knjževnost«, hogy irodalmunk minden jelensége elvesztette kizárólagos, szűk irodalmi jellegét — általános kulturális és társadalmi tényezővé vált úgy saját népeinkkel, mint más országok népeivel való viszonyában.

A folyóirat sok tekintetben sikeres harcot folytatott és folytat irodalmi termelésünk színvonalának emeléséért, drámai irodalmunk megteremtéséért és a bíráló szellem erősödéséért. Itt ismét rámutathatunk az összefüggésre: **minőségi termelés egyrészt a gyárakban, földeken és irodákban, másrészt az író íróasztala mellett — egyetlen, összefüggő probléma.** És éppen így a bírálat és önkritika kérdése is. Komoly, tárgyilagos, építő szellemű és szándékú bírálat nélkül nincsen irodalmi fejlődés sem.

Mindez nem elég ahhoz, hogy a »Knjževnost« sokoldalú tevékenységét bemutassuk, de ahhoz talán elég, hogy felhívjuk a figyelmet az irodalmi problémák sokrétűségére és a komoly irodalmi nevelés (vagy inkább: még csak átnevelés) jelentősé-

gére. Járjon a vajdasági magyar író is az események élén; járjon az események élén a HfD is.

A mi feladatunk nem csupán az, hogy több, vagy kevesebb sikerrel, tehetséggel és felkészültséggel novel-lákat és verseket írjunk kéthavonként egyszer. Több, fontosabb, jelentősebb feladat vár ezen a területen miránk — ne várjon hát még sokáig hiába. Azok pedig, akik a »Knjževnost«-ot és most már sok más folyóiratunkat is olvashatják, szóval, akiket a nyelvi nehézségek nem gátolnak, tartsák kötelességüknek, hogy az olvasóink számára még új irodalmi kérdésekkel megismertessék az érdeklődőket. Néhány hónapja azt írtam, hogy mi itt »irodalmi dialó-utakon« járunk, amikor másutt gyors vonaton, repülőgépen utaznak írók-olvasók. Aki a rövid ismertetésekből csak a dolgok »összefüggőség«-ét is megérti, azt is megérti, mennyire fontos, hogy Vajdaság magyar olvasói és írói elhagyják a dialóutakat.

Gdl László

UJRA MEGJELENT A »LUMINA« a vajdasági románok irodalmi és kul- turális folyóirata

»Lumina« (Világosság) ez a címe a Jugoszláviában élő román kisebbség kulturális és irodalmi folyóiratának, amely az elmúlt hónapban hagyta el a sajtót. A román folyóirat megjelenése égető szükségesség volt. Ez a szám, a II. évfolyam első száma tulajdonképpen folytatása annak a munkának, amelyet a folyóirat köré csoportosult fiatal vajdasági román írók és költők gárdája az elmúlt évben végzett a »Lumina« már eddig megjelent 12 számában.

A folyóirat szerkesztője — munkások, parasztok és értelmiségiek. Első sorban is a való, a román kisebbség életét igyekszik bemutatni. Emellett feladatul tűzte ki, hogy foglalkozik hazánk és általában a demokrácia fejlődésének fő-

leg kulturális és politikai kérdéseivel is. Erről ír Mihail Arvamescu, a Lumina felelős szerkesztője vezércikkében és a folyóiratot a román nép széles tömegeinek ajánlja. Ugyanakkor megjelöli a lap egyik főfeladatát: a hazánkban élő román kisebbség fiatal tollforgatóinak szilárd sorokba való tömörítését. Második helyen Radován Zogovicsnak a JKP V. kongresszusán tartott föl szólalását közli. A folyóirat jellegzetessége és jótulajdonsága, hogy hasábjain az itt élő kezdő tollforgatók verseit, elbeszéléseit közli, s ezzel máris cékitűzésének teljesítéséhez lát hozzá. Mihail Arvamescu költő, Aurel Trifu a »Libertatea« főszerkesztője és Traian Doban író mellett fiatal munkásokat, parasztokat, értelmiségi munkásokat, djákokat, egyetemistákat soroz be munkatársai közé a »Lumina«.

Aurel Trifu »Kulturéletünk fejlődése a vajdasági kulturszövetségek keretében« címmel hosszú ismertetőt közöl a vajdasági románok kulturális fejlődéséről. Ismertetve az 1947—48-as tanulmányi eredményeket összehasonlítást tesz a háború előtti eredményekkel. Míg a háború előtt az általános iskolalátogatás alig érte el az 50 százalékot, addig ma a 93 százalékot is fölülmúlja a román gyermekek iskolalátogatása. Az írástudási harcból az elmúlt évben az írástudatlanok 30 százaléka maradt ki s ezeket a most folyó őszi és téli tanfolyamokra vonták be. A kulturális munkások szorgalmas munkájának tudható be, hogy Vajdaságban 16 román nyelvű műkedvelő csoport dolgozik, mintegy 300 taggal, ezenkívül az énekkarokban és folklorcsoportokban több mint ezer műkedvelő vesz aktív részt. Ezek a csoportok a noviszádi, belgrádi és hazánk többi részeibe rendezett népi táncbemutatókra, fesztiválokra és hangversenyekre a pattogós román népi táncokkal és népdalokkal magukkal vitték a román kisebbség fejlődőképességét, haladását, éniakarását.

A folyóirat kiemelkedő cikke Traian Doban »Műkedvelőink kíséretében« című írása, amelyben a népi táncosok és műkedvelők körútja során nyert tapasztalatait írja le. Megdicséri az egyes fegyelmezett, jól működő csoportokat és bírálja azon csoportokat, amelyek vezetőik hábjából modernizálják a népi táncokat. Végül rámutat a román népi színjátszás, a népi táncbemutató tömegeskés, a többi pedig értelmiség sorai fel, amelyek maguktól beszélnek. Ezen a nyáron 15 dilettáncscsoport, 140 taggal vett részt a színjátszásban. Ezeknek 70 százaléka a parasztság soraiból, 5 százaléka munkás, a többi pedig értelmisége soraiból került ki. Ez azt bizonyítja, hogy a román népi színjátszás erős gyökeret vert a nép széles rétegeiben. A népi teltségek további összegyűjtésével s egy románnyelvű népszínház megalakításának gondolatával fejezi be cikkét Traian Doban.

A folyóirat ezenkívül közli Simon Draguca, Paraszkiwa Szucsia, Aurel Pastula, Florica Stefan egy versét is. A műkedvelő csoportok támogatására is gondolt a lap szerkesztője e célból R. Gyurkics átdolgozásában Osztróvszkinak »Az acét megedzik« című dramatizált regényének egyik részletét közli. A kulturkrónikában többek között Radu Flora a verseci románnyelvű teljes gimnázium előmenetelét ismerteti. Ezenkívül »Hazánkból« című rovatában hírt ad a belgrádi fesztiválról, a szubotici Magyar Népszínházról, a Vajdasági Népszínházról, a siptárok kulturális fejlődéséről valamint arról, hogy hány és milyen filmeket látszottak Bosznia és Hercegovina falvaiban. Ezenkívül számtalan külföldi hírt is közöl. Megemlékezik a Komszomol harmincéves évfordulójáról, Liszenkóról és hírt hoz a budapesti népszínházról is.

A fiatal román írók ösztönzésére a Lumina ebben a számában ver-

szempályázatot hirdet december 31-vel bezárólag. Vers, novella és színdarab pályázat nyertesei között 9.000 dinár jutalmat szándékozik szétosztani a szerkesztőség. A díjnyertes pályamunkákat a folyóirat januári számában már közlik.

Az ízléses kivitelű, jól összeállított rajzokkal élénkített folyóiratot nagy szeretettel olvassák a vajdasági románok.

Szabó Gizella

NÉGY OPERABEMUTATÓ

Most volt egy éve, hogy a Vajdasági Népszínház operaegyüttese megalakult. Nemcsak Ujvidék, hanem egész Vajdaság kultúreletének nagy eseménye és kétségtelenül jelentős lépés volt a dolgozók kultúrsvonalának emelése felé. Az opera ugyanis színes, eleven színpadi képével, erős zenei és drámai hatással, sürített cselekményével, erőteljes, hangulatkeltő hangképeivel a legalkalmasabb eszköz arra, hogy könnyen hozzáférhetővé tegye a magas művészi színvonalú zenét a zeneileg kevésbé képzett, sőt még az éppen csak hogy zenét kedvelő tömegek számára is. Éppen ezért az első Vajdasági Operaház azt a feladatot kapta, hogy zenei téren segítse elő a dolgozó tömegek életének megszépítését, kultúrsvonalának emelését.

A feladat komoly és nehéz volt. Majdnem kizárólag műkedvelő erők állnak rendelkezésre, színpadi gyakorlat nélkül. Zenekart, énekkart kellett szervezni s meg kellett találni a módját, hogy a rendelkezésre álló, alig képzett énekesekkel és énekesnőkkel kielégítően betöltsék az egyes szerepeket. A műsorösszeállítás és különös gondosságot igényelt. Két ellenértékes feladatot kellett megoldani ebben. Egyrészt a széles rétegek számára legkönnyebben hozzáférhető, dallamokban gazdag, a nem zeneileg képzett fül számára is könnyen felfogható operák közül kellett válogatni. Másrészt a feladatokat a rendelkezésre álló erőkhöz kellett mérni.

Gondoskodni kellett arról, hogy a nagytömegek felfogják, megértsek és megkedveljék a magas művészi színvonalú operazenét s fokozatosan párhuzamosan mevelkedjenek az operaegyüttes fejlődésével. De kezdetből fogva vágyázni kellett a színvonalra, nehogy az új operaközönség hamis képet alkosson magának, hamis fogalmakat nyerjen.

Most, egy év után, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy Operaházunk megfélelt hívatásának. Négy dalműt mutatott be: Verdítől a Traviatáig és a Rigollettót, Gotovától Ero a túlvilágról és Szmetanától Az eladott menyasszony című dalműt. Valamennyi nagy közönségként aratott és az operaegyüttes előadásai általában kielégítőek, jók voltak. Különösen elismeréseméltó, hogy az előadások zenei szempontból teljesértékűt nyújtottak, noha a rendelkezésre álló erők nem mindig és nem mindenben feleltek meg a feladatoknak. Az azonban, hogy zenei szempontból jók és kielégítőek voltak az előadások, már önmagában véve nagy teljesítmény egy kezdő, fiatal operaegyüttes részéről, mert hiszen a hibákat és fogyatékoságokat a fejlődés során úgyszólván kiküszöbölik.

Szerencsés választás volt, hogy elsonék a Traviatát tűzték műsorra. Dumas népszerű Kaméliás hölgyének operaváltozata hatásos jelenetével, könnyed, zeneileg kevésbé képzett fül számára is első hallásra felfogható, népszerű dallamaival és áriáival kiválóan alkalmas arra, hogy vonzó hatást gyakoroljon a zeneszerető nagy tömegre. Ezenkívül kevésbé gyakorlott erőkkel is előadható s a művészi érték fokozása már csak másodrendű kérdés. Ebből a szempontból nagyon megfelelő volt az Ero a túlvilágról és különösen az Eladott menyasszony. Talán csak a Rigolletto volt kevésbé szerencsés választás. Nem azért, mert kevésbé könnyű és hozzáférhető a nagyközönség számára, hiszen dallamainak könnyedsége vetekszik a Traviata dallamaival s